

BORD LI JIRREGOLA L-KERA
Magistrat Dr. Charmaine Galea B.A. LL.D.

Illum 27 ta' Frar 2025

Rikors Numru 179/2023

Christine Sciberras (K.I. 298765 M);
Nathalie Frendo Azzopardi (K.I. 29563M);
Doris armla minn Joseph Frendo Azzopardi fil-kwalita taghha
bhala uzufruttwarja tal-mejjet zewgha
Joseph Frendo Azzopardi (K.I. 628035M);
Dottor Carmelo Palmier Cecy (K.I. 400545M);
Mary Bonnici (K.I. 939146M);
Josephine Cordina (K.I. 210448M)
Catherine Palmier Cecy (K.I. 962650M)

Vs

Vincent Peresso (K.I. 505248M)
Awtorita' tad-Djar

Il-Bord,

Ra r-Rikors ipprezentat mir-**rikorrenti** fit-3 ta' April, 2023, li permezz tieghu gie premess u ntablab is-segwenti:

- 1. Illi r-rikorrenti huma kollha proprjetarji tal-fond **284/285/286, Triq il-Kbira, Hal-Qormi**, liema proprjeta' huma akkwistaw per via di successione mill-antekawza taghhom.*
- 2. Illi r-rikorrenti Christine Sciberras (K.I. 298765 M) u Nathalie Frendo Azzopardi (K.I. 29563 M) akkwistaw nofs sehem indiviz, mill-wirt tal-mejjet missierhom Joseph Frendo Azzopardi li miet fis-26 ta' Mejju 1987, kif soggett għall-uzufrutt tar-rikorrenti Doris armla minn Joseph Frendo Azzopardi, u dan skont testament tal-5 ta' April 1983 fl-atti tan-Nutar Joseph Saydon, li kopja tieghu qiegħed jigi haawn anness u mmarkat bhala **'Dokument A'**.*

3. Illi l-wirt ta' missierhom Joseph Frendo Azzopardi, u specifikament l-fond in kwistjoni gie debitament denunzjat lil Kummissarju tat-Taxxi Interni permezz ta' denunzja numru 733/88, kopja hawn anness u mmarkat bhala **'Dokument B'**.

4. Illi r-rikorrenti Dottor Carmelo Palmier Cecy, Mary Bonnici, Josephine Cordina u Catherine Palmier Cecy akkwistaw n-nofs sehem indiviz l-iehor, mill-wirt tal-mejjet ziju taghhom il-Canonku Praepositu Dun Giovanni Antonio Palmier, li halli lil dawn l-erba bhala eredi universali, soggett ghal-usufrutt ta' ommhom Beatrice Palmier.

5. Illi l-istess Beatrice Palmier mietet fis-7 ta' Dicembru 2011 u dan skont certifikat tal-mewt hawn anness u mmarkat bhala **'Dokument C'**.

6. Illi l-istess rikorrenti wirtu l-fond in kwistjoni permezz tal-ahhar testament taz-ziju taghhom ossia il-Canonku Praepositu Dun Giovanni Antonio Palmier tas-27 ta' Novembru 1986 fl-atti tan-Nutar Dottor Antonio Carbonaro, qiegħed jigi hawn anness u mmarkat bhala **'Dokument D'**.

7. Illi l-wirt tal-imsemmi Canonku Praepositu Dun Giovanni Antonio Palmier gie debitament dikjarat lil Kummissarju tat-Taxxi Interni u dan permezz ta' dikjarazzjoni causa mortis tal-24 ta' Marzu 1994 fl-atti tan-Nutar Dottor Peter Carbonaro, li kopja tieghu qiegħed jigi hawn anness u mmarkat bhala **'Dokument E'**.

8. Illi l-fond in kwistjoni mhuux fond dekontrollat kif jirrizulta mic-certifikat hawn anness u mmarkat bhala **"Dokument F"**.

9. Illi dan il-fond gie mikri lill-intimat Peresso b'kera mizera fis-sena, pagabbli kull sena bil-quddiem, li wara l-1 ta' Jannar 2010 meta a tenur tal-Att X tal-2009 il-kera saret €185 u għoliet fl-1 ta' Jannar 2013 għal €198 fis-sena u reggħet għoliet fl-1 ta' Jannar 2019 għal circa €210 fis-sena u dan kif jirrizulta mill-ktieb tal-kera li qiegħed fil-pussess tal-inkwilin.

10. Illi ai termini tal-Att XXIV tal-2021, ossia l-Att Dwar ir-Riforma tal-Kirjiet Residenzjali Kontrollati, l-intimat huwa l-inkwilin rikonoxxut tad-dar ta' abitazzjoni abbazi ta' din it-tifsira, skond xi ligi validament fis-sehh fl-1 ta' Gunju 2021.

11. Illi ai termini tal-Artikolu 4A(3)(c) tal-Kap. 69 tal-Ligijiet ta' Malta, fl-istadju inizjali tal-proceduri, il-Bord għandu jwettaq it-test tal-mezzi tal-kerrej li għandu jkun ibbazat fuq it-test tal-mezzi stabbilit fir-Regolamenti dwar it-Tkomplija tal-Kirja (Kriterji ta' Test tal-Mezzi) mahruga taht l-Artikolu 1622A tal-Kodici Civili, u kwalunkwe regolmanenti ohra li jissostituwhom ibbazat fuq id-dhul tal-kerrej bejn l-1 ta' Jannar u l-31 ta' Dicembru 2022, u fuq il-kapital tal-kerrej fil-31 ta' Dicembru tal-2022.

12. Illi ai termini tal-Artikolu 4A(4), jekk il-kerrej ma jissodisfax il-kriterji tad-dhul u tal-kapital tat-test tal-mezzi, il-Bord għandu wara li jkun sema evidenza u sottomissjonijiet mressqa mill-partijiet zmien sentejn sabiex id-dar ta' abitazzjoni tigi vakata.

GHALDAQSTANT, jghid l-intimat, prevoja kwalsiasi dikjarazzjoni necessarja u opportuna, u għar-ragunijiet premessi, għalhiex dan l-Onorabbli Bord m'għandux:-

1. Jiddikjara u Jiddeciedi illi l-intimat **Vincent Peresso** huwa l-inkwilin tar-rikorrenti fil-fond **284/285/286, Triq il-Kbira, Hal-Qormi** u jikkwalifikaw bhala kerrejja ta' dar ta' abitazzjoni abbazi ta'

din it-tifsira, ai termini tal-Artikolu 2 tal-Ordinanza li Tirregola t-Tigdid tal-Kera tal-Bini u l-Att dwar id-Djar kif emendat bl-Att XXIV tal-2021.

2. Jordna li jitwettag it-test tal-mezzi ta' **Vincent Peresso** fuq it-test tal-mezzi stabbilit fir-Regolamenti dwar it-Tkomplija tal-Kirja (Kriterji ta' Test tal-Mezzi) mahruġa taht l-Artikolu 1622A tal-Kodici Civili, u kwalunkwe regolamenti oħra li jissostitwuhom ibbazat fuq id-dhul tal-kerrej bejn l-1 ta' Jannar u l-31 ta' Dicembru 2022, u fuq il-kapital tal-kerrej fil-31 ta' Dicembru tal-2022.

3. Jiddikjara u Jiddeciedi illi ai termini tal-Att XXIV tal-2021, il-kera għandha tigi riveduta għal ammont li ma jeccedix it-2% fil-mija fis-sena tal-valur liberu u frank tas-suq miftuh tal-fond **284/285/286, Triq il-Kbira, Hal-Qormi**.

4. Jordna, f'kaz illi l-intimat **Vincent Peresso** ma jissodisfax il-kriterji tad-dhul u tal-kapital tat-test tal-mezzi, l-izgumbrament tal-istess intimat mill-fond in kwistjoni, fi zmien qasir u perentorju stabbilit minn dan il-Bord u mhux aktar tard minn sentejn.

Ra r-risposta tal-Awtorita` tad-Djar ipprezentata fit-23 ta' Awwissu, 2023, li permezz tagħha ddikjarat is-segwenti:-

Illi l-atturi iridu qabel xejn jipprovaw it-titolu tagħhom u li huma wahedhom huma s-sidien unici tal-tal-kera tal-fond de quo. L-atturi ukoll għandhom jipproducu u jesebixxu d-dikjarazzjonijiet causa mortis tad-defunti awturi tagħhom jekk dan il-fond gie għand l-atturi b' wirt, jew kopja tal-kuntratt jekk gie akkwistat inter vivos..

Illi qabel xejn dan il-bord għandu jikkonstata jekk l-Att XXIV tal-2021 għandux jigi applikat għal dan il-kaz.

Illi l-Awtorita` tad-Djar giet notifikata f' din il-kawza bhala intervenuta fil-kawza a bazi tal-Att XXIV tal-2021; allura ukoll l-Awtorita` tad-Djar għandha id-dritt li tippartecipa fil-kawza u jekk tagħmel dan, tagħmel hekk biss bhala intervenuta fil-kawza. U għalhekk l-Awtorita` tad-Djar anke f' dan il-kaz ma għandiex tbatl l-ispejjeż. U dan kollu purche jirrizulta li l-Att XXIV tal-2021 hu applikabbli għal kaz in kwistjoni.

Illi il-Periti mahtura bil-ligi għandhom jagħtu il-valur tal-fond liberu u frank fis-suq miftuh imma kif ikun fl-1 ta' Jannar tas-sena li fih isir ir-rikors. Mela il-valur irid isir tal-fond li hemm kif qed jigi mikri u mhux kif jista' jigi svilupp. Kieku ried hekk il-legislatur kien jgħid hekk.

Illi jigi rilevat li f' kaz li l-inkwilin tissoddisfa it-test tal-mezzi impost bil-ligi allura il-kera għandha tigi fissata f' ammont ta' mhux aktar minn 2% tal-valur tal-propjeta u dan skont l-Art 4A tal-Kap 69, jew Art 12B tal-Kap 158.

Intant qed jigi anness Dok HA1 li jindika il-mod kif l-Awtorita` tad-Djar ser tkun qed tissussidja lil minn ikun jikkwalifika. Għal iktar informazzjoni wiehed jista' jidhol fuq: <https://housingauthority.gov.mt/en/Pages/Schemes/Sussidju-tal-Kera-f%20%80%99Residenzi-Privati-Mikrija-Qabel-l-1-ta%20%80%99-%C4%A0unju-1995-.aspx>

Illi jigi rilevat li l-inkwilin tkun tista' tibbenefika minn skema ta' sussidju tal-kera jekk tikkwalifika skont il-kondizzjonijiet tal-istess skema – fost dawn il-kondizzjonijiet hemm dik li l-inkwilin trid tkun qed tabita fil-fond bhala residenza ordinarja taghha.

Ra r-risposta tal-intimat Vincent Peresso ipprezentata fid-19 ta' Settembru, 2023, li permezz taghha eċċepixxa is-segwenti:

Illi fl-ewwel lok, l-esponenti jissottometti bir-rispett illi peress li kif ser jittwera' fil-mori tal-kawża, din il-kirja viġenti hija waħda li rriżultat minn konċessjoni enfitewtika temporanja li giet ikkonvertita f'kirja bl-operat tal-liġi, għaldaqstant l-esponenti jissottometti bir-rispett illi hawn mhux il-każ ta' kirja taht il-Kap 69 tal-Liġijiet ta' Malta, kif qegħdin jikkontendu ir-rikorrenti. Għaldaqstant jeħtieġ li r-rikorrenti jirregolaw irwiehom, qabel ma' din il-kawża tista' tipproċedi;

Illi fit-tieni lok, u bla preġudizzju għall-premess, ser jintwera' wkoll li l-esponenti jissoddisfa l-kriterji tat-test tal-meżzi stabbiliti fil-Legislazzjoni Sussidjarja 16.11. (Regolamenti dwar it-Tkomplija tal-Kirja - Kriterji ta' Test tal-Meżzi) u għalhekk, l-esponenti jissottometti bir-rispett illi r-raba' talba għandha tiġi miċhuda;

Illi fit-tielet lok, l-esponenti jissottometti bir-rispett ukoll li t-tielet talba rikorrenti ma tistax tintlaqa' qabel ma ssir valutazzjoni tal-valur lokatizzju tal-fond de quo, skond is-suq;

Illi fir-raba' lok, peress li fil-preżent l-introjt tal-esponenti ġej kollu mill-pensjonijiet tal-gvern, kwalunkwe awment fil-kera għandu jkun konsiderevolment inqas mit-2% tal-valur lokatizzju tal-fond u għandu jiżdied biss b'mod gradwali;

Illi finalment, l-esponenti jissottometti bir-rispett illi hu m'għandu jbgħati ebda spejjeż ta' din il-proċedura, stante illi hu dejjem ottempera ruħhu mal-liġi.

Ra n-Nota Ġuramentata tal-intimat pprezentata fl-24 ta' Settembru 2024 li flimkien magħha ġew ipprezentati diversi dokumenti;

Ra r-rapport tal-Membri Tekniċi tal-Bord;

Ra l-atti u d-dokumenti kollha;

Ra illi dan ir-rikors ġie mħolli għal-lum għas-sentenza.

Ikkunsidra:

Illi mill-provi dokumentarji prodotti jirriżulta illi r-rikorrenti jikru l-fond numru 284/285/286, Triq il-Kbira, Ħal Qormi lill-intimat.

Illi fl-ewwel lok l-Awtorita` tad-Djar tablet li r-rikorrenti jipprovaw t-titolu tagħhom u li huma waħedhom is-sidien tal-fond in kwistjoni. Fil-fehma tal-Bord din il-prova ġiet sodisfatta bid-dokumenti eseblti mar-rikors promutur.

Illi permezz tal-ewwel eċċezzjoni, l-intimat eċċepixxa illi din il-kirja viġenti hija waħda li rriżultat minn konċessjoni enfitewtika temporanja li ġiet ikkonvertita f'kirja bl-operat tal-ligi u għaldaqstant hawnhekk mhux qed nitkellmu fuq kirja li taqa' taht il-Kapitolu 69 tal-Ligijiet ta' Malta. Il-Bord jinnota illi mill-atti proċesswali jirriżulta illi r-rikorrenti pproduċew prova mar-rikors promutur li turi li l-fond in kwistjoni mhux dekontrollat.¹ Mill-banda l-oħra għalkemm fir-risposta tiegħu l-intimat eċċepixxa illi kien ser jintwera fil-mori tal-kawża illi l-kirja de quo kienet waħda li tirriżulta minn konċessjoni enfitewtika temporanja li ġiet konvertita f'kirja bl-operat tal-ligi, din ma ġietx ippruvata. Għaldaqstant din l-eċċezzjoni se tiġi miċhuda.

Illi skont Regolament 2 (2) tal-Legislazzjoni Sussidjarja 16.11, sabiex inkwilin jissodisfa t-test tal-mezzi irid jissodisfa kemm il-kriterju tad-dhul u kif ukoll il-kriterju tal-kapital fil-limiti stabbiliti fl-istess Regolamenti.

Illi miċ-ċertifikat tat-twelid tal-intimat jirriżulta li fis-sena li nfethet il-kawża l-intimat kellu hamsa u sebghin (75) sena.

Fir-rigward tal-livell ta' dhul, persuna li jkollha hamsa u sebghin (75) sena jew iktar, tissodisfa l-kriterju tad-dhul tat-test tal-mezzi jekk id-dhul matul il-perjodu rilevanti ma jeċċedix il-hamsin elf ewro (€50,000).²

Fir-rigward tal-livell ta' kapital, persuna li jkollha hamsa u sebghin (75) sena jew iktar, tissodisfa t-test tal-kapital jekk l-istess kapital ma jeċċedix is-sitt mitt elf ewro (€600,000) għall-perjodu rilevanti.³

¹ Vide Dok. F (a fol. 31).

² Ai termini ta' Regolament 3 (a) tal-L.S. 16.11 "perjodu rilevanti" jirreferi għad-dhul bejn l-1 ta' Jannar u l-31 ta' Diċembru matul is-sena li taħbat minnufih qabel is-sena li jiġi intavolat fih ir-rikors abbażi tal-artikolu 4A tal-Ordinanza li tirregola t-Tigdid tal-Kiri ta' Bini u, jew, tal-artikolu 12B tal-Ordinanza li Tneħhi l-Kontroll tad-Djar.

³ Ai termini ta' Regolament 3 (b) tal-L.S. 16.11 "perjodu rilevanti" jirreferi għall-kapital kif ikun fl-1 ta' Jannar, 2021, jew hames (5) snin qabel ma jiġi intavolat rikors quddiem il-Bord li jirregola l-

Illi skont Regolament 7 tal-Legislazzjoni Sussidjarja 16.11, fil-kalkolu tal-kapital għandu jitqies il-valur ta' kull proprjeta` immobbli li tkun tappartjeni għal kollox lill-inkwilin jekk ikollu l-pussess vakanti tal-istess proprjeta`, flus depożitati f'bank li jistgħu jingibdu b'avviż ta' inqas minn tliet xhur, flus kontanti, depożiti għal perjodu ta' żmien, *bonds, stocks*, sigurtajiet u kull strument finanzjarju jew prodott finanzjarju ieħor.

Illi minn eżami li għamel il-Bord tad-dokumenti esebiti, inkluż dawk bankarji, ma jirriżultax illi l-intimat jaqbeż l-ammonti ta' dhul u kapital imsemmija hawn fuq u kwindi jissodisfa il-kriterji tad-dhul u kapital tat-test tal-mezzi. Għalhekk il-Bord irid jgħaddi biex jiddetermina kemm għandha toghla l-kera.

Illi skont l-istima tal-Membri Tekniċi tal-Bord il-fond in kwistjoni għandu valur fis-suq liberu u frank ta' hames mija u hamsin elf ewro (€550,000).

Illi l-legislatur halla f'idejn dan il-Bord biex jawmenta l-kera sa massimu ta' tnejn fil-mija (2%) pero` mingħajr ma ta l-ebda linji gwida kif għandu jsir dan l-awment. Għalhekk il-Bord irid iqis iċ-ċirkostanzi kollha ppreżentati quddiemu u jasal għal persentaġġ li fil-fehma tiegħu ikun ġust. Illi filwaqt li min-naħa waħda l-Bord għandu quddiemu intimat li skont mill-informazzjoni pprovduta, m'għandux xi mezzi sostanzjali, min-naħa l-oħra hemm sidien li ma jistgħux jiddisponu kif iridu mill-proprjeta` tagħhom.

Illi dan il-Bord huwa konxju tal-għadd ta' sentenzi kostituzzjonali ppronunzjati favur is-sidien ta' fondi sugġetti għal kirja regolata bil-Kapitolu 69 qabel dan ġie emendat bl-Att XXIV tal-2021 u fejn ġie dikjarat li ġie leż id-dritt tagħhom għat-tgawdija tal-proprjeta`. Għalhekk dan il-Bord huwa tal-fehma illi jrid joħloq bilanċ ġust bejn id-dritt tas-sid li jiehu frott mill-proprjeta` tiegħu u d-dritt tal-inkwilin li jkompli fit-tgawdija tal-fond fejn jgħix. Il-Bord jirrileva li huwa wkoll konsapevoli tas-sentenzi tal-Qorti Kostituzzjonali u tal-ġurisprudenza tal-Qorti Ewropeja għad-Drittijiet Fundamentali tal-

Kera abbażi tal-artikolu 4A tal-Ordinanza li tirregola t-Tigdid tal-Kiri ta' Bini u, jew, tal-artikolu 12B tal-Ordinanza li Tneħhi l-Kontroll tad-Djar, skont liema data tiġi l-ewwel.

Bniedem fejn id-direzzjoni hija li l-awment għandu jkun lejn il-massimu iktar milli lejn il-minimu.⁴

Illi l-Bord huwa wkoll konsapevoli tal-għajnuna li tista' tinghata lill-inkwilini f'każijiet ta' awment ta' kera ta' kirjiet protetti. Kif jirriżulta mid-dokument ipprezentat mar-risposta tal-Awtorita` tad-Djar, l-inkwilin jista' jiġi mgħejjun mill-imsemmija Awtorita` skont il-proċedura stabbilita mill-istess Awtorita`. Di fatti fil-kawża fl-ismijiet **Maria Pintley vs L-Avukat tal-Istat et**⁵, il-Qorti Kostituzzjonali meta trattat dwar l-Artikolu 12B tal-Kapitolu 158⁶ tenniet:

*"22. Dan apparti li m'hemm xejn x'izomm lill-Bord milli jiffissa r-rata ta' kera viċin ta' 2% tal-valur tal-fond meta jqis l-iskema li introduċa l-Gvern għas-sussidju tal-kera f'residenzi mikrija qabel l-1 ta' Ġunju, 1995, u li biha jkopri l-parti l-kbira tal-awment fil-kera (ara f'dan ir-rigward sentenza ta' din il-Qorti, **Lorenza Zarb v. Carmelo Caruana et** tat-30 ta' Ġunju, 2021, kif ukoll tagħrif dwar l-iskema fil-website tal-Awtorita` tad-Djar)"*⁷

Għalkemm iċ-ċitata sentenza kienet qiegħda titratta kwistjoni taht il-Kapitolu 158 tal-Ligijiet ta' Malta, fl-opinjoni tal-Bord l-istess insenjament japplika wkoll għall-awment ta' kirjiet taht il-Kapitolu 69 tal-Ligijiet ta' Malta peress li fejn jirrigwarda il-kriterji tat-test tal-mezzi u l-awment il-proċedura hija identika.

Illi, għalhekk, wara li l-Bord qies il-ġurisprudenza li żviluppat dawn l-aħħar snin, il-valur tal-fond in kwistjoni, il-mezzi tal-inkwilin u l-interessi tas-sidien, huwa tal-fehma illi jkun gust li l-kera tal-fond in kwistjoni toghla b'1.8% tal-valur tal-fond kif stmat mill-Membri Tekniċi tal-Bord. Għaldaqstant, il-kirja awmentata għandha tkun ta' disat elef u disa' mitt ewro (€9,900) fis-sena.

Decide

⁴ Ara **Gerald Camilleri et vs L-Avukat Ġenerali et** deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fis-6 ta' Ottubru 2020, **Anthony Cesareo pro et noe et vs L-Avukat Ġenerali et** deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fis-26 ta' Mejju 2021 u **Cauchi vs Malta** deċiża mill-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-25 ta' Marzu 2021.

⁵ 1 ta' Diċembru 2021.

⁶ L-Artikolu 12B kien ġie introdott bl-Att XXVII tal-2018 sabiex ikun hemm mekkaniżmu biex tiġi miżjuda l-kera taht il-Kapitolu 158 u sabiex tinghata protezzjoni biss lil min jikkwalifika għat-test tal-mezzi.

⁷ Fil-każ ta' pensjonanti u nies li jgħixu bil-benefiċċju soċjali jkopri l-awment sa massimu ta' €10,000 fis-sena, filwaqt li fil-każ ta' min jaħdem bi qligħ id-differenza bejn 25% tal-qligħ u l-kera stabbilita mill-Bord sa massimu ta' €10,000.

Għal dawn il-motivi, il-Bord jiddisponi mit-talbiet tar-rikorrenti u mill-eċċezzjonijiet tal-intimat billi:

1. Jilqa' l-ewwel talba u jiddikjara u jiddeċiedi li l-intimat Vincent Peresso huwa l-inkwilin fil-fond 284/285/286, Triq il-Kbira, Hal-Qormi u għaldaqstant jikkwalifika bħala kerrej ta' dar ta' abitazzjoni ai termini tal-Artikolu 2 tal-Ordinanza li Tirregola t-Tigdid tal-Kera tal-Bini u l-Att dwar id-Djar kif emendat bl-Att XXIV tal-2021;
2. Jastjeni milli jieħu konjizzjoni ulterjuri tat-tieni talba stante li t-test tal-mezzi gie mwettaq fil-mori ta' dawn il-proċeduri;
3. Jilqa' t-tielet talba u jiddikjara u jiddeċiedi li ai termini tal-Att XXIV tal-2021, il-kera tal-fond numru 284/285/286, Triq il-Kbira, Hal-Qormi għandha tiġi riveduta għall-ammont ta' disat elef u disa' mitt ewro (€9,900) fis-sena pagabbli kull sitt (6) xhur bil-quddiem mid-data ta' din is-sentenza;
4. Jiċhad ir-raba' talba stante li l-intimat jissodisfa l-kriterji tad-dhul u tal-kapital tat-test tal-mezzi;
5. Jiċhad l-eċċezzjonijiet tal-intimat sa fejn dawn huma inkompatibbli ma' dak deċiż hawn fuq.

Bl-ispejjeż jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet.

Dr. Charmaine Galea
Magistrat

Antonella Cassar
Deputat Registratur